

NON LOQUERIS CONTRA
PROXIMUM TUUM FALSUM TESTIMONIUM.

Quantam non modò utilitatem, sed etiam necessitatem habet assidue hujus & precepti explicatio, & officii admonitio, nos D. Jacobi monet auctoritas, illis verbis: Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir; & idem: Lingua modicum quidem membrum est, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam sylvam incendit: & quæ sequuntur in eandem sententiam. Quibus duo monemur, primùm latissimè patere hoc lingue vitium, quod etiam illa Prophetæ sententia confirmatur; Omnis homo mendax: ut propemodum sit unum hoc peccatum, quod ad omnes homines pertinere videatur. Alterum, inde proficisci mala innumerabilia, cum scapè, maledici hominis culpa, facultates, fama, vita, anime salus amittatur, vel ejus, qui leditur, quòd contumelias patienter ferrè non possit, sed eas impotenti animo persequatur; vel ejus, qui ledit, quòd pravo pudore, & falsa cujusdam existimatio opinionis deterritus, adduci non possit, ut illi, qui offensus sit, satisfiat. Quare hoc loco monendi fideles erunt, ut quantas possunt maximas Deo gratias agant de hoc salutari precepto non dicendi falsi testimonii; quo non solum ipsi aliis injuriam facere vetamur, sed etiam hæc obedientia ab aliorum injuria prohibemur. Verùm hoc precepto eadem ratione, & via progrediendum est, qua in cæteris progressi sumus,

Jacobi.
3.

Psalm.
115.

ut videlicet animadvertantur in eò due leges; altera prohibens, ne falsum dicatur testimonium; jubens altera, ut, simulatione, fallaciisque sublati, dicta, & facta nostra simplici veritate metiamur. Cujus officii Apostolus Ephesios illis verbis admonuit: Veritatem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia. Sed prior hujus precepti pars habet hanc rationem, ut, quavis nomine falsi testimonii significetur quiddam in bonam, vel in malam partem de altero constanter dicatur, sive in judicio, sive extra judicium, tamen præcipue prohibeatur illud testimonium, quod in judicio, falso dicitur à jurato: jurat enim per Deum testis; quod ita testificantis, & divinum nomen interponentis, oratio plurimum fidei habet, & ponderis: itaque, quia periculosum est hoc testimonium, idcirco præcipue prohibetur: juratos enim testes, nisi exceptionibus legitimis excludantur, aut eorum sit aperta improbitas, atque perversitas, ne judex quidem ipse potest rejicere, præsertim cum extet jussum divine legis, ut in ore duorum, vel trium stet omne verbum. Sed ut præceptum fideles planè intelligant, docendi erunt, quid significet, hoc, PROXIMI, vocabulum, in quem falsum testimonium dicere minime licet. Est autem proximus, ut ex Christi Domini doctrina colligitur, quicumque eget opera nostra, sive ille propinquus sit, sive alienus, sive civis, sive advena, sive amicus, sive inimicus: nefas enim est existimare, contra hostes licere falsum aliquid dicere pro testimonio, quos jussu Dei, ac Domini nostri diligere oporteat; quin etiam, quia

Ephe.
4.

Deuter.
19.
Math.
18.
Luc. 10.

quæ sibi quisque quadam ratione proximus est, nemini fas est in se falsum testimonium dicere: quod qui committant, sibi ipsi notam inmerentes ignorantia, ac turpitudinis, & se ipsos, & Ecclesiam ledunt, cujus sunt membra: quo modo etiam, qui sibi mortem consciscunt, nocent civitati: ita erim est apud Sanctum Augustinum; Nec rectè intelligencibus poterat videri, non esse prohibitum, ut adversus se ipsum quisquam falsus testis assisteret, eo quod in præcepto additum fuit: Contra proximum tuum. Sed nos idè, si adversus se ipsum quisque falsum testimonium dixerit, ab hoc crimine se putet alienum; quando regulam diligendi proximi, à semetipso dilector accepit. Verim, quia prohibemur proximum ledere falso testimonio, nemo propterea contrarium permitti nobis arbitretur, ut pejorando liceat conciliari ei, qui nobiscum natura, ac religione conjunctus sit, aliquid utilitatis, aut commodi. Nemini enim mendacio, & vanitate, multò minus perjurio studendum est. Quare Sanctus Augustinus de mendacio ac Crescentium docet ex Apostoli sententia, mendacium in falsis testimoniis numerandum esse, etiam si in cujusquam falsa laude dicatur. Nam locum illum tractans: invenimur autem & falsi testes Dei: quoniam testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum, quem non suscitavit, si mortui non resurgunt. Falsum, inquit, testimonium vocat Apostolus, si quis de Christo, & quod ad ejus laudem videtur pertinere, mentiat. Sæpius verò etiam contingit, ut, qui alteri favet,

S. August.
4.

S. August.
5.

1. Cor.
15.

obsit alteri: certè errandi causa affertur judici, qui interdum falsis testibus adductus, contra jus secundum injuriam statuit, & judicare cogitur. Nonnumquam etiam fit, ut, qui ob falsum alicujus testimonium causam judicio vicit, idque impune tulerit, exultans iniqua victoria, assuescat corrumpere, & adhibere falsos testes, quorum opera sperat se posse ad id, quodcumque concupierit, pervenire. Est verò id & ipsi testi gravissimum, qui & ab eo, quem juraturus sublevisit, & adjuverit, falsus, & perjurus agnoscitur: Scipise, quod ei è sententia succedit scelus, quotidie majorem excitationem, & consuetudinem capit impietatis, & audacie. Ut igitur testium vanitas, mendacia, & perjuria prohibentur, sic & accusatorum, & reorum, & patronorum, cogitorum, & procuratorum, advocatorum, & omnium denique qui judicis constitunt. Postremò verò veritas Deus omne testimonium modo in judicio, sed etiam extra judicium, quòd alteri incommo- dum, aut detrimentum possit afferre. Est enim in Levitico, quo loco hæc precepta iterantur, his verbis: Non facietis furtum. Non mentiemini, nec decipiet unusquisque proximum suum: ut nemini dubium esse possit, quin à Deo omne mendacium hoc præcepto ejectione condemnatur: quod apertissime testatur David in hunc modum: Perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Prohibetur autem hoc præcepto non modo falsum testimonium, sed etiam detestabilis etiam libido; & consuetudo detrahendi alteri: qua ex quam peste incredibile est, quàm multa detesta-
Ha & bile.

Levit.
19.

Psalm.
5.

& quam gravis & incommoda, & mala nascentur. Hoc vitium maledicæ, & contumeliosè dicendi occultè in alterum, passim improbandum divinæ litteræ. Cum hoc, inquit David, non edebam, & S. Jacobus; Nolite detrahere alterutrum, fratres mei. Nec verò præcepta solum sacræ litteræ, sed etiam exempla supplicant, quibus sceleris magnitudo declaratur; nam & Aman, confectis criminibus, adeò incendit in Judæos Assuerum, ut is omnes ejus gentis homines imperarit occidi. Referta est hujusmodi exemplis sacra historia; quorum commemoratione, Sacerdotes operam dabunt, ut fideles à rei improbitate deterreat. Ut autem peccati hujus vis, quo de altero detrahitur, omninò perscipiatur; sciendum est, non tantum adhibenda calumnia offendi hominum existimationem, sed & augendis, amplificandisque criminibus: & si quid occultis ab aliquo commissum sit, quod ubi rescriptum fuerit, grave, aut turpe sit ad famam; eam rem, qui, ubi, quando, quibus non necesse sit, pervulgare, vitiosè obtrahatur, & maledicus jure dicitur. Verùm totius obtræctionis nulla capitalis est, quam eorum qui catholicæ doctrinæ, ejusque prædicatoribus obtræctant. In simili culpa sunt, qui malarum doctrinarum, & errorum magistros extollunt laudibus. Nec verò ab horum hominum numero, & culpa sejunguntur, qui detrahentibus, & maledicentibus hominibus patefacientes aures, non reprehendant obtræctatores, sed illis libenter assentiuntur. Detrahere enim, vel detrahentem audire, scribunt Sancti Hieronymus, & Bernardus, utrum damabilius sit, non

Psal. 100.

Jacob. 4.

Esther 13.

Apost. 13.

S. Hieron. & Bernar.

facilè constat; non enim essent, qui detraherent, si non adessent, qui detrahentes audirent. In eodem genere sunt, qui suis artificiosis distrahunt homines, & inter se committunt, magnopereque serendis discordiis delectantur; ut summam conjunctionem, ac societates fictis sermonibus dirimentes, amicissimos viros ad immortales inimicitias, & ad arma compellant. Hanc pestem sic detestatur Dominus: Non eris criminator, neque surro in populo. Tales erant multi ex consiliariis Saulis, qui ejus voluntatem à Davide alienare, & in illum, regem incitare conabantur. Peccant denique in hanc partem blandi homines, & assentatores, qui blanditiis, & simulatis laudibus insunt in aures, & in animos eorum, quorum gratiam, pecuniam, & honores aucupantur, dicentes, ut est apud Prophetam: Malum bonum, & bonum malum; Isai. 5. quos ut arceamus, & pellamus à consuetudine nostra, monuit nos David illa oratione: Corripiet me justus in misericordia; & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinget caput meum. Quamquam enim isti proximo minime maledicunt, tamen ei maxime nocent, qui, vel laudans ejus peccatis, afferunt ipsi causam perseverandi in vitiis, quamdiu vixerit. Et quidem in hoc genere illa est assentatio deterior, que ad proximi calamitatem, & perniciem adhibetur: sic Saul, cum Davidem furori, & sero Philistæorum objicere cuperet, ut occideretur, ei blandiebatur illis verbis: Ecce silva mea major Merob, ipsam dabo tibi. Reg. 18. tatummodo esto vir fortis. Sic, & prælare bella Domini. Sicut

Judæi

Matth. 22.

Marc. 12.

Psal. 140.

Psal. 140.

Ephes. 4.

Apost. 13.

Judæi insidiosè orationè Christum Dominum sunt affati: Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces. Longè autem perniciosior oratio est amicorum, affinium, & cognatorum, que ad eos interdum utuntur assentatoriè, qui mortifero morbo affecti, jam sint extremo spiritu; dum affirmant nullum esse tum ei à morte periculum, dum letum, & hilarem esse jubent, eumque à peccatorum confessione, tamquam à tristissima cogitatione, deterrent; dum denique ejus animum avertunt ad omni cura, & meditatione extremorum periculorum, in quibus maxime versatur. Quare fingendum est omne mendaciorum genus, sed illud in primis, quo gravi damno quisquam affici possit. Menissimum verò impietatis est mendacium, cum quis in religionem, vel de religione mentitur. Sed illis etiam maledictis, & probris graviter offendentur Deus, que committuntur libellis, quos famosos vocant, & aliis hujus generis contumeliis. Præterea joco, vel officii causa fallere mendacio, etsi nemo in illo vel damnum, vel lucrum fecerit, tamen omninò indignum est: ita enim nos Apostolus admonet: Deponentis mendacium, loquimini veritatem. Nam in eo est ad frequentius, graviusque mendacium magna proclivitas; & ex jocosis mendaciis capiunt homines mendicandi consuetudinem; unde veniunt in opinionem, non esse veraces, quamobrem; ut fidem faciat eorum oratio, necesse habent jurare perpetuò. Postremò, priore parte hujus præcepti simulatio repudiatur: nec modò que simulatè dicuntur, sed que ita fiunt, cum

scelere conjuncta sunt: tam enim verba, quam facta, nota, ac signa quedam sunt eorum, que sunt in animo cujusque: ob eamque causam Dominus sapè Pharizos arguens, hypocritas appellat. Et hæc de priore præcepti lege, que ad vetandum spectat.

Nunc explicemus, quid in altera jubat Dominus. Pertinet autem hæc præcepti vis, & ratio ad id, ut justè, & ex legibus forensia iudicia exercentur, neve occupentur homines, & usurpentur iudicia. Non licet ministrarè fas esse alienum servum judicare, ut scribit Apostolus: ne re, da.

& causa incognita, sententiam ferant; qui in vitio fuit Sacerdotum, & scribarum consilium; qui de Sancto Stephano iudicaverunt: quod item peccatum fuit magistratus Philippensem, de quibus inquit Apostolus: Casos non publice, indemnatos, homines Romanos miserunt in carcerem, & nunc occultè nos eiciunt. Nec condemnent innocentes, aut nocentes absolvant, ne pretio, aut gratia, ne odio, aut amore moveantur. Sic enim Moses seniores admonet, quos populi iudices constituerat: Quod justum est, iudicatis: sive civis sit ille, sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum, ita parvum audietis, ut magnum: nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est. De reus autem, & sentibus, vult eos Deus verum confiteri: cum ex iudicii formula interrogatur; est enim testimonium, & prædicatio quædam, illa confessio laudis, & gloriæ Dei, ex ipsius Jovis sententia, qui Achan ad verum confessionem adhortatus inquit: Fili mi da gloriam Domino Deo Israël. Sed quoniam hoc præ-

De justitia unicuique in violabibis nistrantur.

Rom. 14. Act. 7.

Act. 16.

Deuter. 1.

Hh 2

ceptum

ceptum testes potissimum attingit, de his etiam à Parocho diligenter agendum erit; nam præcepti vis ea est, ut non solum prohibeat falsum testimonium, sed verum etiam dici imperet. Est enim in humanis rebus maximus usus veri testimonii, quod sunt innumera- biles res, quas à nobis ignorari necesse sit, nisi eas ex testium fide cognoscamus. Quare nihil tam necessarium est, quam testimoniorum veritas in iis rebus, quæ nec ipsi scimus, neque tamen licet ignorare. De quo extat illa Sancti Augustini sententia: Qui veritatem occultat, & qui prodit mendaciam, uterque reus est; ille, quia prodesset non vult; hic, quia nocere desiderat. Licet verò interdum verum tacere, sed extra iudicium; nam in iudicio, ubi testis legitime interrogatur à iudice, vera omnino patefacienda sunt. Quo loco cavendum tamen est testibus, ne sua memorie nimium confisi, quod exploratum non habent, id pro certo afferant. Reliqui sunt patroni causarum, & advocati, actores deinceps, & pettores. Illi igitur opera, ut patrocinio suo non deerint necessariis, hominum temporibus, & egentibus benignè subvenient: tum injustas causas defendendas non suscipient, neque calumnia lites protraheant, nec avertant avaritiam. Quod ad mercedem attinet laboris, & operæ suæ, illa jure, & æquo metiantur. Pettores verò, & accusatores monendi sunt, ne iniquam, amore, aut odio, aut cupiditate aliqua adducti, periculum iniquis criminacionibus creent. Jussum hoc denique divinitus descriptum est piis omnibus, ut in congressibus, & colloquiis verè

S. August.

semper, & ex animo loquantur; nihil dicant quod alterius existimacioni possit officere, ne de illis quidem, quibus lædi se, & exagitati intelligunt; cum illud propositum habere debeant, sibi cum illis eam necessitudinem, & societatem intercedere, ut membra sint ejusdem corporis. Ut autem libentius hoc mendacii vitium caveant fideles, proponet eis Parochus summam hujus sceleris vitium, & turpitudinem. Nam in sacris literis, mendacii pater dæmon dicitur; quod enim dæmon in veritate non stetit, mendax est, & mendacii parens. Adjunget ad ejiciendum tantum flagitium, & ea mala, quæ mendacium consequuntur: & quoniam sunt innumerabilia, fontes, & capita incommodorum, & calamitatum commonstrabit. Ac primum, in quantum cadat Dei offensionem, quantumve ejus odium incurat homo vana, & mendax, Salomonis auctoritate declarabit eo loco; Sed sunt, quæ odii Dominus, & septimum detestatur anima ejus: Oculos sublimis, linguam mendacem, manus effundentes innoxium sanguinem, cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad correndum in malum, proferentem mendacia, testem fallacem: & quæ sequuntur. Quis igitur ei præstet incolumitatem, qui in insigui odio sit apud Deum, quominus gravissimis afficiatur suppliciis? Deinde quid impurius, aut fœdus, ut Sanctus inquit Jacobus, 3. quàm in eadem lingua, qua benedicimus Deum, & Patrem, maledicere homines, qui ad imaginem, & similitudinem Dei facti sunt, ita ut fons de eodem foramine emanet dulcem, & amarum aquam?

Quæ

Joan. 8.

Prov. 6.

Jacob.

Quæ enim lingua prius laudent, & gloriam Deo tribuebat, postea quantum in ea est, eum ignominia afficit, ac dedecore, mentiendi quare sit, ut à celestis beatitudinis possessione mendaces excludantur. Cum enim in hunc modum quereret à Deo David; Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? respondit Spiritus Sanctus; Qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolum in lingua suæ. Maximum verò etiam illud in mendacio incommodum est, quod ferè est insanabilis in animi morbus. Cum enim peccatum, quod, inferendo falso crimine, aut proximi famæ, & existimacioni obtruncando, commissum sit, non remittatur, nisi calumniator ei, quem criminatus fuerit, satisfaciat injuriarum; id autem difficile fiat ab hominibus, primò, ut a tea modum, pudore, & inani quadam dignitatis opinione deterrita; qui in eo peccato sit, hunc addictam esse æternis inferorum penis, dubitare non possumus, neque enim quisquam speret, se calumniarum, vel obtruncationis veniam consequi posse, nisi prius eii satisfaciat, de cuius dignitate, & famâ aut publicè in iudicio, aut etiam in privatis, & familiaribus congressibus aliquid detraxerit. Præterea, latissimè patet hoc detrimentum, & in cæteros diffunditur; qua vanitate, & mendacio fides, ac veritas tolluntur, arctissima vincula societatis humanæ: quibus sublatis, sequitur summa vite confusio, ut homines nihil à demonibus differre videantur. Docebit porò, vitandam esse loquacitatem, Parochus: cujus vitacione & reliqua peccata fugiuntur, & est magna

cautio mendacii: à quo vitio loquaces sibi hæc facile temperare possunt. Postmodum illi error eripiet Parochus, qui se in vanitate orationis excusant, & mendacium, præ prudentiam exemplo defendunt: quorum esse ajunt, mentiri in tempore. Dicit id, quod Rom. 8. verissimum est, prudentiam carnis, mortem esse. Hortabitur auditores, ut in difficultatibus, & angustiis Deo confidant, neque ad artificium mentiendi confugiant; nam illo qui otantur perfugio, facile declarant, se sua magis nisi prudentia, quam in Dei providentia spem ponere. Qui causam sui mendacii conferunt in eos, à quibus sunt mendacio decepti; si doceandi sunt; non licere hominibus se ipsos ulcisci, neque malum a lo compensandum esse; sed potius vincendum in bono malum: quod si etiam fas esset, hæc referre gratiam; memini tamen utile, de suo iudicii detrimento: esse autem id gravissimum detrimentum; quod mendacio dicendo facimus. His, qui afferunt humanæ nature imbecillitatem, & fragilitatem, tradendum est hoc officii præceptum, ut divini auxilium implorent, nec infirmitati humanitatis obtemperant. Qui consuetudinem opponunt, admonendi sunt; si mentiri assueverunt, ut dent operam, ut contrariam consuetudinem capiant verè loquendi, præsertim cum, qui usu, & consuetudine peccant; gravius delinquant, quam ceteri. Et quoniam non desunt, qui se tegant excusatione cæterorum hominum, quos passim mentiri, & pejorare contendunt; hæc ratione illi ab ea opinione deducendi sunt, non esse imitandos malos, sed reprehenden-

Rom. 12.

denos; & corrigendos: cum autem ipsi mentimur, minus auctoritatis in reprehensione, & correctione alterius nostram habere orationem. Alios se ita defendentes, quod vera dicendo, sæpè incommodo sint affecti, sic refellunt Sacerdotes, esse illam accusationem, non defensionem: cum sit officium Christiani hominis, quamvis potius facere iacturam, quam mentiri. Restant duo genera eorum, qui se in mendacio excusant; alteri, qui dicant, se joci causa mentiri; alteri, se idem facere utilitatis gratia, quippe qui bene nec emerent, nec venderent, nisi mendacium adhiberent; utrosque à suo errore Parochi avertere debebunt. Ac superiores quidem illos à vitio abducant, & docendo quantum eo in genere peccandi consuetudinem auget usus mentiendi: & illud iuculcando, omnis otiosi verbi reddendam esse rationem: proximis autem hos acerbius etiam objurgabunt; quorum in excusatione, gravior inquit illorum ipsorum accusatio, qui præseferant, se minime illis Dei verbis fidem & auctoritatem tribuere: Quarite primum regnum Dei, & iustitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis.

Matth.
22.

Matth.
6.

NON CONCUPISCES DOMUM PROXIMI: NEC DESIDERABIS UXOREM EJUS, NON SERVUM, NON ANGLIAM, NON BOVEM, NON ASINUM, NEC OMNIA, QUÆ ILLIUS SUNT.

In his duobus præceptis, quæ postremo loco tradita sunt, illud in primis sciendum est, rationem ferè constitui, quæ cætera præcepta præsentant. Nam quod his verbis prescriptum est, eò spectat,

ut, si quis studet superiora legis jussa servare, hoc maxime faciat, ne concupiscat, quoniam qui non concupiscit, suis contentus, aliena non appetet; aliorum commodia gaudebit; Deo immortalis gloriam tribuet, gratias eidem maximasaget, Sabbatum colet, idest quiete perpetua fruatur, majoresque venerabit: neminem denique neque re, neque verbis, neque ullo alio modo lædet. Nam stirps, ac semen malorum omnium est prava concupiscentia; qua qui incensunt, præcipites feruntur in omne flagitiorum, & scelerum genus. His animadversis, & Parochus in iis que sequuntur, tradendis diligentior, & fideles ad audiendum erunt attentiores. Sed quamquam hæc duo præcepta conjunctim, proprie tamen quod, cum non dissimile sit eorum argumentum, eandem docendi viam habent: Parochus tamen & cohortando, & monendo poterit commoditer, vel separatim, ut commodius ei videbitur, ea tractare: sin autem Decalogi interpretandi munus susceperit, demonstrabit, que sit horum duorum præceptorum dissimilitudo, quidve una concupiscentia ab altera differat: quam differentiam libro questionum in Exodum D. Augustinus declarat. Nam ex iis altera solum spectat, quid utile sit, quid fructuosum: alteri propositæ sunt libidines, & voluptates. Si quis igitur fundum, aut domum concupiscit, is lucrum potius, & quod utile est, consecratur, quam voluptatem: si verò alienam uxorem appetit, non utilitatis, sed voluptatis cupiditate ardet. Verum horum præceptorum duplex fuit necessitas, altera, ut sexti, septimique

S. Aug.
gust.

integrum præcepti sententia explicaretur; nam etsi quodam naturæ lumine intellectum est, aliene uxoris potiundæ cupiditatem prohiberi, vetito adulterio; nam si concupiscere liceret, fas item esset potiri: tamen plerique ex Judeis, peccato obœcanti, in eam opinionem adduci non poterant, ut crederent id à Deo prohibendum esse: immò verò lata, & cognita hæc Dei lege, multi, qui se legis esse interpretes profitebantur, in eo errore versati sunt: id quod animadvertere licet ex illo Domini sermone apud Sanctum Mattheum: Audistis, quia dictum est antiquis: Non mœchaberis. Ego autem dico vobis: & que sequuntur. Altera est horum præceptorum necessitas, quod aliqua distinctè, explicatèque vetantur, quæ sexto, & septimo explicatè non prohibebantur; nam, exempli causa, septimum præceptum prohibuit, ne quis injustè concupiscat aliena, aut eripere conetur: hoc autem votum nullo modo quis concupiscat, etsi jure, legè, que assequi id possit, ex cuius adoptione proximo damnum importari videat. Sed illud in primis, ante quam ad præcepti explicitationem veniamus, fideles docendi erunt, nos hæc lege non ad id solum institui, ut cupiditates nostras contineamus; sed etiam Dei erga nos pietatem, quæ immensa est, cognoscamus; nam cum superioribus legis præceptis nos quibusdam quasi presidii munisset, ne quis nos ipsos aut nostra violaret; hoc adjuncto præcepto, illud maxime providere voluit, ne appetitionibus nostris nos ipsi laderemus: quod facillè futurura fuit, si omnia cupere, atque optare liberum nobis, atque

integrum esset: hæc igitur non concupiscendi lege præscripta, illud à Deo provigum est, ut cupiditatum aculei, quibus ad perniciosasque incitari solemus, hujus legis vi quodammodo excussi, nos minus urgeant; mojusque propitæ temporis spatium nos molesta illa cupiditatum sollicitudine liberati, ad ea præstanda pietatis, & religionis officia habeamus, quæ ipsi Deo multa, maximeque debemus. Neque id solum hæc lex nos docet, verum etiam illud ostendit, legem Dei ejusmodi esse, quæ non extensis solum munerum functionibus, sed etiam in omni animi sensu servanda sit, hocque inter divinas, & humanas leges interest, quod hæc rebus tantum externis contentæ sunt; illæ verò, quoniam animum Deus intuetur, ipsius animi puram, sinceramque castitatem, atque integritatem requirunt. Egit igitur divina lex, quasi speculum quoddam, in quo natura nostre vitia intuemur; quoniam dixit Apostolus: Concupiscentiam nesciebamus, nisi lex diceret: Non concupisces. Cum enim concupiscentia, idest peccati fomes, qui ex peccato originem habuit, perpetuè nobis infixus inheret; ex hoc agnoscimus, in peccato nos nasci: quapropter supplices ad eum confugiemus, qui solus potest peccati sordes eluere. Habent autem hæc singula præcepta illud cum cæteris commune, ut partim aliquid veterent, partim jubeant. Quod ad Gal. 5. prohibendi vim attingit; ne quis fortè arbitretur, concupiscentiam illam, que vitio caret, aliquo modo vitium esse, ut concupiscere spiritum adversus carnem, vel expetere justificationes Dei in omni tempore;

Rom. 7.

Gal. 5.

pore, id quod David summo opere cupiebat; Parochus doceat, que concupiscentia illa sit, quam huius legis prescripto fugere oporteat. Quare sciendum est, concupiscentiam esse commotionem quandam ac vim animi, qua impulsus homines, quas non habent, res incutendas appetunt; & quemadmodum reliqui animi nostri motus non per se petus mali sunt: ita hæc concupiscentia vis non semper in vitio est ponenda; neque enim propterea malum est, si cibum, aut si potum appetimus: aut cum frigemus, si calescere; aut contra, cum calemus, si frigiditate cupimus. Et quidem recta hæc concupiscentia vis, Deo auctore, nobis a natura insita est: sed primorum parentum nostrorum peccato factum est, ut illa naturæ fines transiliens, usque adeo depravata sit, ut ad ea concupiscentia sæpe incutitur, que spiritui, ac rationi repugnant. Quin etiam hæc vis, si moderata est, suisque finibus continetur, sæpe etiam non mediocres utilitates præbet; nam illud primum efficit, ut assiduis precibus Deum oremus, supplicesque ab eo petamus, que maxime cupimus: oratio enim cupiditatis nostræ interpres est; quod si recta hæc concupiscentia vis absset, non tam multe preces essent in Ecclesia Dei; efficit præterea, ut cariora sint nobis Dei munera; quò enim vehementiori alicuius rei cupiditate flagramus, eò carior illa nobis res est, atque inuicior, cum eam adepti sumus: tum vero delectatio ipsa, quam ex re concupita sentimus, facit, ut maiore pietate gratias Deo agamus; itaque, si concupiscere aliquando licet, fateamur necesse est, non

omnem concupiscendi vim prohibitam esse: & quamquam Divus Rom. 7. Paulus concupiscentiam peccatum esse dixit, id in tam tamen sententiam accipiendum est, in quam Moyses locutus est, cuius ille testimonium affert, id, quod ipsius Apostoli oratio declarat; nam illam carnis concupiscentiam vocat in Epistola ad Galatas: Spiritu, inquit, ambulatis, & desideria carnis non perficietis. Naturalis igitur illa cupiditatis vis, & moderata, que fines suos non egreditur, non vetatur, multoque minus spiritualis illa recte mentis cupiditas, qua ad eorum appetitionem incitatur, que carni repugnant; ad hæc ipsam enim sacræ litteræ nos adhortantur: Concupiscite sermones Sap. 6. meos, & Transite ad me omnes, Eccl. 1. qui concupiscitis me. Itaque hoc interdico non ipsa concupiscentia vis, qua tum ad bonum, tum ad malum uti licet, sed usus pravæ cupiditatis, que carnis concupiscentia, ac si animi assensionem adjuvantem habeat, semper in vitio numeranda est, omnino prohibetur. Ergo ea tantum concupiscentia libido vitata est, quam carnis concupiscentiam vocat Apostolus, illi scilicet concupiscentia motus, qui nullum rationis modum habent, neque finibus a Deo constitutis continentur. Hæc cupiditas damnata est, vel quia malum appetit, veluti adulteria, ebrietates, homicidia, & alia ejusmodi nefaria scelera, de quibus ita Apostolus: Non solum, inquit, concupiscentes malorum, quemadmodum & illi concupierunt; vel quia, etsi res naturæ suæ male non sunt, causa tamen aliunde extat, quare illas concupiscere

Sap. 6.
Eccl. 1.

Gal. 5.

1. Cor.

cupiscere

Discip. 7. piscere nefas sit; quo in genere sunt ea, que ne possideamus, Deus, aut Ecclesia prohibet; non enim ea nobis appetere licet, que possidere omnino nefas sit: qualia olim in veteri lege fuerunt, aurum, & argentum, ex quibus idola conflata erant, que, Dominus in Deuteronomio vetuit, ne quis concupisceret. Ob eam præterea causam hæc cupiditas vitiosa prohibetur; quoniam, que appetuntur, aliena sunt, ut domus, servus, ancilla, ager, uxor, bos, asinus, & alia multa; que cum aliena sint, ea concupiscere vetat divina lex; rerumque ejusmodi cupiditas nefaria est, & in peccatis gravissimis numeratur, cum illis concupiscentis animi præbetur assensus; nam tum peccatum natura existit, cum post malum cupiditatum impulsus animus rebus pravè delectatur, atque his vel assentitur, vel non repugnat; id quod D. Jacobus, cum peccati originem, & progressionem ostendit, illis verbis docet: Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstracta, & illicita: deinde concupiscentia cum contempserit, patit peccatum; peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Cum igitur lege ita caveatur; Non concupisces; hæc verba ad eum sensum referuntur, ut nostras cupiditates a rebus alienis cohibeamus; alienarum enim rerum cupiditatis sitis immensa est, atque infinita, neque umquam satiatur, ut scriptum est: Avarus non implebitur pecunia; de quo ita est apud Isaiam: Vae, qui conjungitis domum ad domum, Isai. 5. & agrum agro copulatis. Sed ex singularum vocum explicatione facillius intelligitur hujus peccati

facultas, & magnitudo. Quare Parochus docebit, Domus vocabulo, non locum modò, quem incolimus, sed universam hereditatem significari, ut ex divinarum scripturarum usu, consuetudineque cognoscitur. In Exodo scriptum est; Obstrictibus à Domino domus esse edificata: sententia eò spectat, ut illarum facultates ab eo auctas esse, atque amplificatas interpretemur. Ex hæc igitur interpretatione animadvertimus, hæc præcepti lege vetitum nobis esse, ne divitias avidè expectemus, neque alicuius opibus, potentie, nobilitati invidiamus, sed statu nostro, qualis qualis ille sit, sive humilis, sive excelsus, contenti simus. Alienæ deinde gloriæ appetitionem vitatam esse, intelligere debemus; nam hoc item ad domum pertinet. Quod verò sequitur: Non bovem, non asinum; id ostendit, non solum, que magna sunt, ut domus, nobilitas, & gloria, ea cum aliena sint, concupiscere nobis non licere; sed etiam parva, qualia illa sint, sive animata, sive inanimata. Sequitur deinceps: Neque servum, quod intelligendum est tam de captivis, quam de reliquo genere servorum; quos, ut cetera alterius bona, concupiscere non debemus: liberos verò homines qui voluntate serviunt, vel mercede conducti, vel amore, observantique impulsu, nullo modo neque verbis, neque spe, neque pollicitationibus, neque præmiis quis corrumpere aut sollicitare debet, ut eos deserant, quibus se ipsi spontè addixerunt: imò verò, si ante id tempus, quo se in illorum famulatu fore promiserant, ab illis recesserint, huius præcepti auctoritate admonendi sunt.

Exod.

II ut

ut ad eos ipsos omnino revertantur. Quod autem in præcepto mentio fit Proximi, id eò pertinet, ut hominum vitium demonstretur, qui vicinos agros, aut proximas domos, aut aliam rem ejusmodi, que secum continens sit, appetere solent. Vicinitas enim, que in parte amicitie, ponitur, ab amore ad odium, cupiditatis vitio, traducitur. Hoc verò præceptum si minimè violant, qui res, quas proximi venales habent, emere de illis cupiunt, aut justo pretio emunt: si enim non modò proximum non ledunt, sed valde adjuvant, cum ei pecunia majori commodo, usuique futura sit, quam res illæ, quas ipse vendit. Hanc, de re aliena non concupiscenda, legem, altera sequitur, que prohibet, ne alienam concupiscamus uxorem; qua lege concupiscendi libido, non ea quidem tantum prohibita censetur, qua adulter alterius uxorem appetit; sed etiam, qua affectus aliquis alterius uxorem in matrimonium ducere concupiscit: eo enim tempore, cum repudiari permittebatur libellis, illud facile evenire poterat; ut que ab uno repudiata esset, eam alter uxorem acciperet: at hoc Dominus vetuit, ne aut maritum ad uxorem relinquendas sollicitarentur; aut uxores maritis difficiles se, ac morosas ita præberent, ut eam ob causam quædam quasi necessitas viris imponeretur illas repudiandi; nunc verò gravius est peccatum, cum mulierem, etiam si à viro repudiata sit, alteri in matrimonium ducere non liceat, nisi marito mortuo: itaque qui alterius uxorem concupiscit, facili ex una in aliam incidet cupiditatem: aut enim illius virum mori, aut adulterium ad-

mittere cupiet; atque hoc idem de illis mulieribus dicitur, que alteri desponsatae sunt; neque enim has item concupiscere licet, cum ii, qui hæc pacta rescindere student, violent sanctissimum fidei fœdus: & quemadmodum, que alteri nupta est, eam concupiscere omnino nefas est: sic, que ad Dei cultum, religionemque est consecrata, nullo pacto licet illam uxorem appetere. Si verò quis mulierem, que nupta est, cum eam innuptam esse opinetur, uxorem sibi dari concupiscit, neque, si in matrimonium alii collocatam intellexerit, eam nuptam sibi dari exuperet, id quod Pharaoni, & Abimelech contigisse legimus, qui Saram in matrimonio habere concupierunt, cum eam minimè nuptam, Abrahæque sororem, non uxorem, arbitrarentur; ille certè, qui eo animo est, ejusmodi præcepti legem violare non videtur.

Sed ut Parochus remedia patefaciat, que ad tollendum hoc cupiditatis vitium accommodata sunt, explicare alteram præcepti rationem debet; que in eo consistit, ut, si divitiæ adhaerent, cor non apponamus, easque pietatis, & divinarum rerum studio abjicere parati simus, & in sublevandas pauperum miseriae libenter pecuniam erogemus: si desint facultates, egestatem æquo, & hilari animo feramus. Et quidem si rebus nostris dandis liberalitate utemur, rerum alienarum cupiditates restinguemus. De paupertatis autem laudibus, divitiarumque despicientia, in sacris litteris, & apud Sanctos Patres facile erit Populo multa colligere, & fidei Populo tradere. Hac item lege præcipitur, ut ardentis studio,

sum-

Gen. 12.
& 20.

Remedia ad versus noxias concupiscentias.

summaque cupiditate optemus id potissimum effici, non quod nos concupiscimus, sed quod Deus vult, quemadmodum Domini oratione *Matth.* 6. expositur. Voluntas autem Dei in eo maximè est, ut nos singulari quodam modo sancti efficiamur, animumque nostrum sincerum, atque ab omni labe purum, integrumque conservemus, & exercemus nos in iis mentis ac spiritus officii, que corporis repugnant sensibus; horumque edomitis appetitionibus, ratione, ac spiritu duce, rectum vitæ cursum teneamus; quive præterea sensus materiam cupiditatibus nostris, libidinique præbent, eorum vim maximè reprimamus. Sed ad hanc cupiditatem ardorem restinguendum, plurimum etiam hoc potest, si, que incommoda ex illis accidunt, ea nobis ob oculos proponamus. Primum verò illud incommodum est, quod, quoniam ejusmodi cupiditatis præterius in anima nostra regnat summa peccati vis, ac potestas, quamobrem monuit Apostolus; Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut obediat concupiscentiæ ejus. Nam quemadmodum, si cupiditatis resistimus, peccati vires concidunt: ita, si iisdem succumbimus, Dominum à regno suo expellimus, & in ejus locum peccatum introducimus. Alterum præterea incommodum est, quod ab hac concupiscendi vi, veluti fonte quodam, omnia peccata manant, ut D. Jacobus docet. D. item Joannes: Omne, inquit, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. Tertium incommodum in eo est, quoniam rectum animi iudicium his cupiditatibus

obscuratur: homines enim his cupiditatum tenebris obcæcati, honesta, & præclara putant omnia, quæcumque ipsi concupiscunt. Opprimunt præterea concupiscendè vi verbum Dei, quod in animis nostris à magno illo agricola Deo insitum est: sic enim apud D. Marcum scriptum est: Alii sunt, qui in spumâ seminantur: Ii sunt, qui verbum audiunt, & ærumæ sæculi, & deceptio divitiarum, & circa reliqua concupiscentiæ introeuntes, suffocant verbum, & sine fructu efficiunt. Jam verò, qui præ cæteris hoc cupiditatis vitio laborant, quoque propterea Parochus ad colendum hoc præceptum diligentius cohortari debet, illi sunt, qui lusionibus non honestis delectantur, aut qui ludis immoderè abutuntur; mercatoresque item, qui rerum penuriam, atqueque caritatem expetunt, atque id agrè ferunt, ut alii præter ipsos sint, qui vendant, aut emant, quo carius vendere, aut vilis emere ipsi possint: qua in re item peccant, qui alios egere cupiunt, ut aut vendendo, aut emendo ipsi lucrentur. Peccant etiam milites, qui bellum expetunt, ut furari ipsis liceat medicum item, qui morbos desiderat: juris consulti, qui causarum, litiumque vim, copiamque concupiscunt: tum artifices, qui questus avidi, omnium, que ad victum, cultumque pertinet, penuriam exoptant, ut inde plurimum lucrifaciant. In hoc præterea genere graviter ite peccant, qui aliena laudibus, gloriæque avidi, atque appetentes sunt, non sine aliqua famæ alterius obtracatione, idque præsertim, si, qui illam appetunt, ignavi, nulliusque pretii homines sunt

li 2

fama

Marc.

4.

fama enim & gloria, virtutis, atque industriae, non ignaviae, aut inertiae, premium est.

DE ORATIONE.

In officio, & munere Pastoralis cum primis necessaria est ad salutem fidelis populi, preceptio Christianae precatationis, cujus vim, ac rationem multis necesse est ignorare, nisi pia, & fideli Pastoris diligentia tradita sit. Quamobrem praecipua Parochi cura versari debet in eo, ut pii auditores intelligent, quid ad Deo, & quo modo orandum sit. Omnes autem necessariae precatationis numeros continet divina illa formula, quam Christus Dominus Apostolis, & per illos, eorumque successores, omnibus locis Christianos hortatur ad salutarem orandi necessitatem. Praeterea, tam multis indigemus bonis, & commodis, ad animum, & corpus tuendum necessariis, ut ad precatationem confugere oporteat, tamquam ad unam omnium optimam, & indigentiae nostrae interpretem, & conciliatricem eorum, quibus egemus. Nam, cum nihil cuiquam debeat Deus; reliquum profectò est, ut, quae nobis opus sunt, ab eo precibus expetamus, quas preces: tamquam instrumentum necessarium nobis dedit ad id, quod optaremus, consequendum: praesertim cum quaedam esse constet, quae nisi ejus adjumento non liceat impetrare. Habent enim sacrae preces praestantem illam virtutem; quae maximè daemones ejiciuntur. Est enim quoddam demoniorum genus; quod non ejicitur nisi jejunio, & oratione. Quare magnam sibi adimnat facultatem singu-

di necessitatem ipsa, etiam illo Dominicae precatationis quasi praemio, ostendit Ecclesia: Praeceptis salutaribus moniti, & divina institutione formati, audemus dicere. Itaque cum esset necessaria precatio Christianis hominibus, & illud ad discipulis ipse rogatus esset, Domine doce nos orare; praescripsit eis orandi formam Dei Filii, & spem attulit impetrationis eorum, quae postulerent; & ipse documentum fuit precatationis, quae non solum utebatur assidue, sed etiam in ea pernoctabat: cujus deinde officii,

Luc. 11.

Luc. 6.

1. Pet. 3. & 4.

Matt. 17.

singularium donorum, qui hanc consuetudinem, exercitationemque non adhibent, piè ac diligenter orandi: petitione enim non solum honesta, sed etiam assidua opus est ad impetrandum, quod concupiscas. Nam, ut inquit S. Hieronymus, scriptum est: Omni petenti datur; ergo si tibi non datur, ob id non datur, quia non petis: petite ergo, & accipietis.

Luc. 19.

DE UTILITATE ORATIONIS.

Habet autem haec necessitas jucundissimam utilitatem, quae fructus ex se edit uberrimos: quorum copiam sumunt Pastores à sacris scriptoribus, cum opus erit illos impertiri fideli populo: nos ex ea copia aliquot elegimus, quos huic temporari accommodatos duximus. Primus autem fructus, quem inde capimus, est is, quod orantes Deo honorem habemus; si quidem est quoddam religionis argumentum oratio, quae in divinis litteris thymiamati comparatur: Dirigatur enim, inquit Propheta, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Quare nos hac ratione Deo subiectos esse profitemur; quem bonorum omnium auctorem agnoscimus, & predicamus, in quem solum spectamus, quod unum incolumitatis, salutisque praesidium, atque

Psal. 140.

Psal. 49.

S. August.

licet alta sit terra, altum coelum, audit tamen Deus hominis linguam. Cuius orandi muneris tanta vis est, tanta utilitas, ut ea re caelestium donorum amplitudinem consequamur. Nam & impetramus nobis, ut duce, & adiutorem adhibeat Spiritum Sanctum: & fidei assequimur conservationem, & incolumitatem, & vitiationem peccatorum, & divinum patrocinium in tentationibus, & ex Diabolo victoriam; omnino inest in precatatione singularis gaudii cumulus: quamobrem sic loquebatur Dominus: Petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum. Nec verò, quum haec petitioni praesto sit, & occurrat Dei benignitas, ullus relictus est dubitandi locus; quod multa comprobant divinae scripturae testimonia: quae, quia sunt in promptu, illa solummodo apud Isaiam exempli causa attingemus: Tunc, inquit, invocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicit: Ecce adsum; & rursus: Eritque antequam clamet, ego exaudiam: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Exempla autem eorum, qui Deum exoraverunt, quia propemodum sunt & infinita, & posita ante oculos, omitimus. At interdum fit, ut quae petimus à Deo non impetremus, ita est: sed tum maximè prospicit utilitati nostrae Deus: vel quòd alia nobis majora, & ampliora bona impertitur: vel quòd nec necessarium nobis est, nec utile, quod petimus: immò verò fortasse supervacaneum id futurum sit, si dederit, atque pestiferum. Quaedam enim, inquit Sanctus Augustinus, neque propitius Deus, quae concedit iratus. Nonnunquam etiam fit, ut ad eò remissè, ac negligenter ore-

Joan. 16.

Isai. 58.

Isai. 65.

DE NECESSITATE ORATIONIS.

Primum igitur docendum est, quomodo sit oratio necessaria; cujus praecipuum non solum consilii causa traditum est, sed etiam necessarij jussu vim habet; quod à Christo Domino declaratum est illis verbis: Oportet semper orare. Hanc oran-

Luc. 18.

oremus, ut ne ipsi quidem, quod dicimus, attendamus. Cum autem sit oratio, mentis ascensus ad Deum: si in orando animus, qui ad Deum referri debet, peregrinatur, nulloque studio, nulla adhibita pietate, temere precationis verba funduntur; quo modo inanem hujus orationis sonitum, Christianam precationem esse dicemus? Quare minime mirum est, si Deus nostræ non obsequitur voluntati: cum vel ipsi nolle id nos, quod petimus, penè probemus, nostra negligentia & ignorantia precationis: vel postulemus ea, que nobis sunt obfutura. Contra verò scienter, ac diligenter petentibus multò plus tribuitur, quam à Deo postulaverint; quod & Apostolus testatur in Epistola ad Ephesios: & illa prodigi filii similitudine declaratur, qui præclare secum actum esse existimatus fuit, si in loco mercenarii famuli eum habuisset pater: etsi rectè cogitantibus, non solum postulantis nobis cumulat gratiam suam Deus, non modo munerum copia, sed etiam celeritate tribuendi; quod ostendunt divinæ litteræ, cum illa utuntur loquendi

Luc. 15.

Psalm.

9.

formula: Desiderium pauperum exaudivit Dominus; intimis enim, & tacitis egentium studiis, ne expectata quidem eorum voce, Deus occurrit. Accedit eò etiam ille fructus, quod orando animi virtutes & exercemus, & augemus, maxime verò fidem; ut enim ritè illi non orant, qui fidem Deo non habent: Quo modo ergo, inquit, invocabunt, in quem non crederunt? sic fideles, quò studiosius orant, eò majorem, ac certiores fidem habent divinæ curæ, & providentiæ, que potissimum id re-

Rom.

10.

quirat à nobis, ut ad se de iis, que nobis opus sunt, referentes, omnia postulemus. Posset verò Deus non petentibus, ne cogitantibus quidem, abundè nobis omnia dilargiri, quo modo & animantibus rationis expertibus cuncta suppeditat ad usus vitæ necessarios; sed beneficentissimus parens vult à filiis invocari: vult nos quotidie ritè petendo, petere fidentius: vult, impetratis iis, que postulamus, in dies magis testificari, ac predicare suam in nos ipsos benignitatem. Amplificatur etiam charitas: nam illum auctorem agnoscens omnium bonorum, utilitatumque nostrarum, quanta eum possumus maxima charitate amplectimur: & ut amantes, colloquio & congressu magis ad amorem incenduntur; sic pii homines, quò sepius Deo facientes preces, & ejus implorantes benignitatem, quasi cum ipso colloquuntur, eò majori in singulari precatione affecti lætitia, ad eum amandum & colendum incitantur ardentius. Propterea nos hac uti vult exercitatione precationis, ut flagrantes petendi studio quod optamus, tantum ea assiduitate, & cupiditate proficiamus, ut digni simus, in quos illa conferantur beneficia, que antea jejunus, & angustus animus noster capere non poterat. Vult præterea nos id, quod est, intelligere, ac præ nobis ferre, si gratiæ celestis auxilio deseramus, nostra opera nihil consequi posse, prætereaque toto animo ad orandum incumbere. Valent autem maxime hæc tamquam orationis arma contra naturæ nostræ hostes acerrimos: ait enim Sanctus Hilarius: Adversus Diabolum, armaque ejus, oratio-

orationum nostrarum sonitu certandum est. Præclarum præterea illum orationis fructum assequimur; quod, cum proclives simus ad malum, & ad libidinis varios appetitus vitio infirmitatis ingenita, patitur Deus, se nostris cogitationibus concipi; ut dum illum oramus, & meriti ejus contendimus munera, accipiamus innocentiæ voluntatem, & ab omni labe, delictorum omnium amputatione, purgenur. Postremò ex Sancti Hieronymi sententia, iræ divinæ resistit oratio. Itaque sic ad Moysen locutus est Deus: Dimitte me: cum quidem pœnas eum ab illo populo petere volem, precibus impediret: nihil enim est, quod æquè Deum leniat iratum, aut etiam ratum ad plagas sceleratis inferendum æquè retardet, & revocet à furore, ac preces piorum hominum.

Exod.

32.

DE PARTIBUS, ET GRADIBUS ORATIONIS.

Exposita necessitate, & utilitate Christianæ precationis, scire præterea oportet fidelem populum, quot, & quibus partibus ea constet oratio: id enim ad hujus officii perfectionem perlinere testatur Apostolus: qui in Epistola ad Timotheum cohortans ad piè, sanctèque orandum, orationis partes diligenter enumerat: Obsecro, inquit, primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus. Quod verò subtilis quædam est harum differentia partium, si ejus explicationem auditoribus Parochi conducere existimabunt, cœdissent sanctos scriptores, præcipue S. Hilarium & Augustinum.

1. Tim.

2.

Sed quoniam due sunt præcipue partes orationis, postulatio, & gratiarum actio; à quibus tamquam à capite, manant relique; minime eas prætermittimus diximus. Nam ad Deum accedimus, ut cultum ei, ac venerationem adhibentes, vel ab eo aliquid impetremus, vel ipsi de beneficiis, quibus assidue ab ejus benignitate ornantur, & augemur, gratias agamus. Utramque hanc maxime necessariam partem orationis, Deus ipse pronuntiavit ore Davidis, illis verbis: Invoca me in die tribulationis: eruam te, & honorificabis me. Quantum autem egeamus divinæ liberalitatis, & bonitatis, quis ignorat, modò summam hominum egestatem, & miseriam intueatur? Quàm verò sit propensa Dei voluntas in genus humanum, quàm effusa in nos benignitas, omnes intelligunt, qui sensu oculorum, & mente præditè sint. Nam quòcumque oculos conjicimus, quocumque nos cogitatione convertimus, nobis admirabilis lux divine beneficentiæ, ac benignitatis oboritur. Quid enim habent homines, quod à Dei largitate profectum non sit? & si omnia sunt ejus dona, ac munera bonitatis; quid est, quod non omnes pro viribus beneficentissimum Deum laudibus celebrent, & gratiarum actione prosequantur? Sed utriusque officii, & petendi aliquid à Deo, & ei gratias agendi, multi sunt gradus: quorum alius alio est altior, atque perfectior. Ut igitur fideles populus non solum ore, sed etiam optime fungantur illo munere orationis, proponunt ei Pastores summam perfectamque orandi rationem, & ad eam quàm diligentissimè poterunt, hortantur.

Psalm.

49.

Sed

Sed quinam est optimus orandi modus, & summus precatōnis gradus? nempe is, quo piū, & iusti homines utuntur; qui freti verbe fidei stabilis fundamento, quibusdam optimæ mentis orationisque gradibus in illum locum perveniunt, ex quo insinuat Dei potentiam, immensam benignitatem, ac sapientiam contemplari possunt: ubi etiam in spem certissimam veniunt, se & quidquid petierint in presentia, & illam inexplicabilem bonorum vim consecuturos esse, quæ pollicitus est Deus largiturus se iis, qui divinum auxilium piè, & ex animo implorant. His, quasi duabus alis, elata in cælum anima ardenti studio pervenit ad Deum, quem omni gratiarum & laudum honore prosequitur, quòd summus ab eo beneficiis affecta sit: tum verò singulari adhibita pietate, ac veneratione, quasi filius unicus carissimo parenti, quid sibi sit opus, non dubitanter exponit. Quem precandi modum, effundendi voces, exprimit divine littere; inquit enim Propheta: Effundite in conspectu ejus orationem meam, & tribulationem meam ante ipsum pronunciate. Quæ vox eam vim habet, ut nihil reticeat, nihil occultet, sed effundat omnia is, qui ad orandum venit, fidenter confugiens in sinum amantissimi parentis Dei; ad id enim nos doctrina cælestis hortatur illis verbis: Effundite coram illo corda vestra, & iacta super Dominum curam tuam. Hanc *Psalm.* *61.* *Psalm.* autem precatōnis gradum significat Sanctus Augustinus, cum inquit in eo libro, qui inscriptus est, Enchiridion; Quod fides credit, spes & charitas orat. Alius est eorum gradus, qui mortiferis pec-

Psalm.
141.

Psalm.
61.
54.

catis oppressi, fide tamen ea, quæ mortua dicitur, nituntur sese erigere, & ad Deum ascendere; sed, propter intermortuas vires, summanque fidei imbecillitatem, se altius à terra tollere non possunt: veruntamen sua peccata recognoscetes, & eorum conscientia, ac dolore cruciati, humiliter, ac demissè, ex illo maximè longinquo loco penitentes, scelera à Deo veniam, & pacem implorant; horum oratio suum obtinet locum apud Deum: nam eorum preces audiantur, immò verò hujusmodi homines liberalissimè misericors Deus invitat: Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: Ex horum hominum numero fuit ille Publicanus, qui, cum oculos ad cælum tollere non auderet, exiit tamen, inquit, è templo magis justificatus, quàm Phariseus. Est præterea eorum gradus, qui nondum fidei lucem acceperunt, veruntamen, divina benignitate exiguum illorum nature lumen accedente, vehementer excitantur ad studium, cupiditatemque veritatis; quam ut doceantur, summis precibus petunt; qui si manent in voluntate, à Dei clementia eorum studium non repudiatur. Quod exemplo Cornelii Centurionis comprobatum videmus; nemini enim id ex animo petenti, clause sunt fores divinæ benignitatis. Postremus est gradus eorum, quos non modo facinorum, ac flagitiorum non penitentes, sed etiam scelerebus scelera cumulantes, tamen non pudet sæpè à Deo petere peccatorum veniam, in quibus volunt perseverare; qui tali statu ne ab hominibus quidem audere debent, ut

Matth.
11.
Luc. 18.

Act. 10.

ut sibi ignoscerent, postulare. Horum oratio à Deo non auditur; sic enim de Antiocho scriptum est: Orabat autem hic sceleratus Dominum, à quo non esset misericordiam consecutus. Quare vehementer hortandi sunt, qui in gravi illa miseria versantur, ut, abjecta peccandi voluntate, verè & ex animo se convertant ad Deum.

DE IIS, QUÆ PETENDA SUNT.

Sed quoniam, in singulis petitionibus quid postulandum, quid non, suo loco dicitur; satis hic erit fideles universè illud admonere, ut quæ justa, quæve honesta sint, à Deo petant homines: ne, si contra quàm decet, aliquid postulant, illo responso repellantur: Nescitis, quid petatis. Quidquid autem recte optari potest, petere licet; quod illa Domini uberrima promissa testantur: Quodcumque volueritis, petetis, & fiet vobis; omnia enim se concessurum pollicetur: quare primum optatum, ac desiderium nostrum ad eam regulam dirigemus, ut ad Deum, qui summum est bonum, summum studium, desideriumque referatur. Deinde cupimus ea, quæ cum Deo nos maximè conjungant itque verò nos inde sejungant, aut causam aliquam afferant disjunctionis, ab omni studio, & cupiditate nostra removenda sunt. Hinc licet colligere secundum illud summum, & perfectum bonum, quo modo reliqua, quæ dicuntur bona, & optanda sint, & à parente Deo postulanda. Nam hæc corporis, quæ vocant, & externa bona: ut sanitas, robor, pulchritudo, divitiæ, ho-

2. Mac.
9.

Matth.
20.

Joan.
15.

nores, gloria, quia facultatem, ac materiam sæpè dant peccato, (qua re fit, ut non omnino piè, aut salutariter petantur) erit illa petitio his prescribenda finibus, ut hæc vitæ commoda postulentur necessitatis causa: quæ precandi ratio refertur ad Deum. Licet enim nobis ea precibus petere, quæ & Jacob, & Salomon postularunt, ille enim iha hunc modum: Si dederit mihi panem ad vescendum, & vestimentum ad indendum, erit mihi Dominus in Deum. Salomon his verbis: Tribue tantum victui meo postulandum, quid non nobis Dei benignitate suppeditetur ad victum, & ad cultum, par est, nos illius Apostoli cohortationis recordari; Qui emunt, tanquam non possidentes: & qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur: præterit enim figura hujus mundi. Item, Divitiæ si affluant, nolite cor apponerè: quarum fructum, & usum tantummodo nostrum esse, sed ita, ut cum cæteris communemus, ad ipso doctore Deo didicimus. Si valemus; si reliquis exterius, & corporis bonis abundamus; eo illa nobis tributa esse meminimus, ut & facilis Deo inservire possimus, & proximo omnia ejus generis commode. Ingenium autem bonæ, & ornamenta, ejus generis sunt artes, atque doctrinæ, petere etiam licet, sed ea tantum conditione, si nobis ad Dei gloriam, & ad salutem profutura sunt. Quod autem omnino, & sine adjunctione, aut conditione optandum, quærendum, postulandum est, quemadmodum antea diximus, id Dei gloria est, & deinceps omnia, quæ summo illi bono conjungere nos queant, ut fides, timor Dei, amor,

Gen. 28

Prov.
30.

1. Cor.
7.

Psalm.
61.

amor, de quibus plenus dicemus in explicacione petitionum.

PRO QUIBUS ORANDUM SIT.

His autem cognitis, que petenda sint, docendus est fidelis populus, pro quibus orare debeat. Continet autem oratio petitionem, & gratiarum actionem: quare prius de petitione dicamus. Orandum igitur est pro omnibus sine ulla exceptione vel inimicitiarum, vel gentis, vel religionis; nam sive hostis sit, sive alienus, sive infidelis, proximus est: quem quia Dei jussu amare debemus, sequitur, ut preces quoque, quod amoris officium est, pro eo facere oporteat; nam eo pertinet illa Apostoli cohortatio: Obscuro fieri orationes pro omnibus hominibus. Qua in oratione primum petenda sunt, que salutem animarum complectuntur, deinde que corporis. Debemus autem hoc precativum officium primum Pastoribus animarum tribuere, quod ab Apostolo ejus exemplo monetur: scribit enim is ad

x. Tim. 2.

Colos. 4.

Act. 12

Colossenses, ut orent pro se, et sibi Deus aperiat ostium sermonis: quod item facit ad Thessalonicenses. Est præterea in Actis Apostolorum: Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia pro Petro. Cujus etiam officii à D. Basilio in libris de moribus admonemur: pro his enim orandum esse, inquit, qui præsent verbo veritatis. Secundo loco pro Principibus nos precari oportet, ex ejusdem Apostoli sententia; quanto enim publico bono Principibus piis, & justis utamur, nemo ignorat: itaque rogandus est Deus, ut tales sint, quales esse oportet, qui reliquis

hominibus præsent. Extant exemplum sanctorum hominum, quibus monemur, ut pro bonis etiam, piisque deprecemur. Egent enim & illi precibus aliorum; quod divinitus factum est, ne superbia efferantur, dum intelligunt se inferiorum suffragiis indigere. Jussit præterea Dominus precari pro persequentibus, & calumniatibus nos. Illud etiam Sancti Augustini testimonio celebratum est, hanc esse acceptam consuetudinem ab Apostolis pro his, qui ab Ecclesia sunt alieni, preces, & vota faciendi, ut infidelibus donetur fides; ut idolorum cultores ab impietatis errore liberentur; ut Judæi, discussa auiorum caligine, lucem veritatis accipiant: ut hæretici redentes ad sanitatem, catholice doctrine præceptis erudiantur: ut schismatici, à qua desciverunt sanctissimæ parentis Ecclesiæ communionem, cum ea iterum vere charitatis nodo juncti copulentur. Quantam autem vim habeant preces pro hujusmodi hominibus factæ ex animo, constat tam multis exemplis omnis hominum generis, quos quotidie, erectos à potestate tenebrarum, transfert Deus in regnum filii charitatis sue; & ex vasis iræ, facit vasa misericordie: in quo plurimum valere piorum observationem, nemo, qui rectè sentiat, dubitare potest. Preces autem que pro mortuis fiunt, ut ab igne Purgatorii liberentur, ex Apostolorum doctrina fluxerunt: qua de re satis dictum est, cum de sacrificio Missæ loqueremur: in his autem, qui peccare dicuntur ad mortem, vix quidquam precibus, votisque proficitur. Verum tamen est Christianæ charitatis, & precari pro illis, & lacrymis

Matth. 5.

1. Joan. 5.

COII-

contendere, an eis possint reddere pacatum Deum. Execrationes verò sanctorum hominum, quibus in impios utuntur ex Patrum sententia, constat esse vel prædicationum eorum, que illis eventura sunt, vel adhibitas contra peccatum, ut, salvis hominibus, peccati vis intereat. In altera parte precativis, maxime Deo gratias agimus pro divinis ejus, immortalibusque beneficiis, quibus & semper afficit, & quotidie afficit humanum genus. Maxime autem fungimur hoc munere gratiarum actionis sanctorum omnium causa, quo in officio singulares Deo laudes tribuimus, & eorum victorie, & triumpho, quem de omnibus & intimis, & externis hostibus ejus benignitate deportarunt. Huc pertinet prima illa pars Angelicæ salutationis, cum ea ad precandum utimur. Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Nam Deum summis & habendis laudibus, & gratiis agendis celebramus, quod Sanctissimam Virginem omni celestium donorum munere cumulavit; ipsique Virgini singularem illam gratulamur felicitatem. Jure autem Sancta Dei Ecclesia huic gratiarum actioni preces etiam & implorationem Sanctissimæ Dei Matris adjunxit, qua piè atque suppliciter ad eam confugeremus, ut nobis peccatoribus sua intercessione conciliaret Deum, bonaque tum ad hanc, tum ad æternam vitam necessaria impetraret. Ergo nos exules, filii Evæ, qui hanc lacrymarum vallem incolimus, assidue misericordie matrem, ac fidelis populi advocatam invocare debemus, ut pro nobis peccatoribus, ab eaque hac prece opem & auxilium

implorare, cujus & præstantissima merita apud Deum esse, & summam voluntatem juvandi humanum genus, nemo, nisi impiè & nefarie, dubitare potest.

QUIS ORANDUS SIT.

Deum autem orandum esse, & ejus nomen invocandum, ipsa loquitur nature vis; insita in hominum mentibus: non solum tradunt divinæ litteræ, in quibus licet aperte imperentur Deum. Invocamus in die tribulationis: sed Dei nomine tres personas intelligi oportet. Secundo loco confugiunt ad auxilia Sanctorum, qui in celo sunt: quibus etiam preces esse faciendas, ita certum est in Ecclesia Dei, ut piis nulla de eo dubitatio possit accidere: quæ res quia separatim suo loco est explicata; eò & Parochos, & ceteros transmittimus; sed ut tollatur omnis error imperitorum, opere pretium erit docere fidelem populum, quid intersit inter hanc invocandi rationem non enim eodem modo Deum, & Sanctos imploramus; nam precamur Deum, ut ipse vel bona det, vel liberet à malis: à Sanctis autem, quia gratiosi sunt apud Deum, petimus, ut nostri patrocinium suscipiant, ut nobis à Deo impetretur ea, quorum indigemus: hinc duas adhibemus precandi formulas, modo differentes; ad Deum enim propriè dicimus, Miserere nobis. Audi nos: ad Sanctum, Ora pro nobis. Quamquam licet etiam alia quædam ratione petere à Sanctis ipsis, ut nostri misericorditer: sunt enim maxime misericordes: itaque precari possumus eos, ut conditionis nostræ miseria permoti, sua nos

Psalm. 49.

Kk 2 apud

apud Deum gratia, ac deprecatione juvent. Quo loco illud maxime cavendum est omnibus, ne, quod Dei proprium est, cuiquam præterea tribuatur, immò verò, cum ad imaginem Sancti alicujus quis Dominicam orationem pronunciat, ita tum sentiat, se ab illo petere, ut secum oret, sibi que postulet ea, quæ Dominicæ orationis formula continentur, & sui denique sit interpres, & deprecator ad Deum, nam eos hoc fungi officio docuit Sanctus Joannes Apostolus in Apocalypsi.

Apo. 8

DE PRÆPARATIONE ADHIBENDA.

Est in divinis litteris: Ante orationem præpara animam tuam: & noli esse quasi homo, qui tentat Deum. Tentat enim Deum is, qui cum bene orat, male agit; & cum loquatur cum Deo, à precibus animus ejus aberrat. Quare cum tanti intersit, quo quisque animo Deo preces faciat, tradant Parochi vias precationum ipsi auditoribus. Primus igitur gradus ad orationem erit, verè humilis, ac demissus animus, scelerum quoque recognitio; quibus sceleribus intelligat, qui ad Deum accedit, se non modò dignum non esse, qui quiddam impetret à Deo, sed qui ne in ejus quidem conspectum veniat oraturus. Hujus præparationis sapissimè mentionem faciunt divinæ literæ: quæ & illud loquuntur: Respexit in orationem humilium: & non sprevit preces eorum. Item: Oratio humilium se, inubes penetrabit. Sed occurrent Pastoribus eruditus loci innumerabiles, qui in eam sententiam convenient: quam obrem

Eccles. 28.

Psal. 101. Eccles. 35.

plurimum non necessaria commemoratio super sedemus; tantum vero, quæ alias attigimus, ne in hac quidem parte, qua sunt apposita ad hanc rationem, duo illa exempla prætermittimus. Publicanus est ille notissimus, qui longè consistens, oculis humo tollere non audebat. Est etiam mulier illa peccatrix, quæ dolore commota, lacrymis pedes Christi Domini perfudit; uterque, quantum afferat orationi pondus humilitas Christiana, declaravit. Sequitur angor quidam in recordatione delictorum, vel saltem aliquis doloris sensus ob eam causam, quòd dolere non possumus: quorum utrumque, vel certè alterum, nisi à penitente adhibeatur, venia impetrari non potest. Sed quia sunt quædam scelera, quæ maxime obstant, quo minus in precatione Deus postulationi nostræ concedat, ut cædes, & illata vis: manus abstinende sunt ab hac crudelitate, & violentia; de quo facinore sic Isaïa ore loquitur Deus: Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis: & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestre sanguine plene sunt. Fugienda est ira, ac dissidium; quæ magnopere etiam impediunt, ne preces audiantur, de quibus est illud Apostoli; Volo viros orare in omni loco, levantes puras manus sine ira, & disceptatione. Videndum est præterea, ne nos implacabiles cuiquam præbeamus in injuria: nam sic affecti, Deum precibus adducere non poterimus, ut nobis ignoscat. Cum enim stabitis, inquit ipse, ad orandum, dimittite, si quid habetis; & si non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata

Luc. 18 & 7.

Isai. 1.

1. Tim. 2.

Marc. 11.

ve-

vestra. Cavendum quoque est, ne duri simus, & inhumani egentibus; nam in ejusmodi homines illud dictum est: Qui obturat aurem suam ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non exaudietur. Quid dicemus de superbia? quæ quantopere Deum offendat, testis est illa vox; Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Quid de contemptione divinarum orationum? in quam extat illud Salomonis: Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Quo tamen loco non excluditur deprecatio factæ injuriæ, non cædes, non iracundiæ, non illiberalitatis in pauperes, non superbia, non despicientiæ divinæ orationis; non denique reliquorum scelerum, si ignoscendi venia petatur. Est verò ad hanc quoque præparationem animi, fides necessaria; quæ si desit, neque de summi Patris omnipotentia, neque de illius misericordia, unde tamen orantis fiducia oritur, habetur cognitio; quemadmodum docuit ipse Christus Dominus: Omnia, inquit, quæcumque petieritis in oratione, credentes, accipietis. De hujusmodi fide scribit Sanctus Augustinus de verbis Domini: Si fides deficit, oratio perit. Caput igitur est ad ritè orandum, quòd jam dictum est, ut fide firmi, ac fixi simus, quòd Apostolus ex contrario ostendit: Quo modo ergo invocabunt, in quem non crederunt? Itaque credendum oportet, ut & orare possimus, & ne nos fides ipsa deficiat, qua salutariter oramus. Fides enim est, quæ preces fundit: preces facit, ut, omni dubitatione sublata, stabilis, ac firma sit fides. In hanc sententiam Sanctus hortaba-

Math. 6.

Prov. 21.

Jacob. 4. 1. Pet. 5.

Prov. 28.

Matth. 21.

Rom. 10.

tur Ignatius eos, qui ad Deum adirent oraturi: Noli dubio esse animo in oratione: Beatus est, qui non dubitaverit. Quare ad impetrandum quod velimus à Deo, maxime pondus afferat fides, & certa spes impetrandi: quod monet Sanctus Jacobus; Postulet autem in fide, nihil hasitans. Multa sunt, quibus non confidere oportet in hoc officio precationis. Est ipsa Dei in nos respecta voluntas, ac benignitas, cum jubet nos se Patrem appellare, ut ejus nos esse filios intelligamus. Est prope infinitus numerus eorum, qui Deum exoraverunt. Est summus ille deprecator, qui nobis semper præsto est, Christus Dominus: de quo sic est apud Sanctum Joannem: Si quis peccaverit; advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Item Paulus Apostolus: Christus Jesus, qui mortuus est, immò qui & resurrexit, qui ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Item ad Timotheum: Unus enim Deus, unus & mediator Dei, & hominum, homo Christus Jesus. Tum ad Hebræos: Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum. Quare etsi nos indigni sumus, qui impetremus, tamen optimi dignitate interpretis, ac deprecatoris Jesu Christi sperare, & magnopere confidere debemus, nobis omnia, quæ per illum ritè petierimus, concessurum Deum. Denique nostræ auctor est precationis Spiritus Sanctus; quo duce preces nostras audiri necesse est. Accepimus enim Spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba, Pater: qui

Jacob. 1.

1. Joan. 2.

Rom. 8.

1. Tim. 2.

Hebr. 2.

Rom. 8.

Rom. 8. qui quidem Spiritus infirmitatem, & incertitiam nostram adiuvat in hoc orandi munere: immo vero, inquit, ipse postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Quod si qui titubant interdum, nec se satis esse firmos in fide sentiunt; utatur illa vox Apostolorum; Domine adange nobis fidem: & patris illius, Marc. 9. Adiuva incredulitatem meam. Sed tum maxime & fide, & spe vigentes, omnia à Deo optata consequemur, cum ad ipsius Dei legem, ac voluntatem, omnem mentem, actionem, & orationem nostram conformabimus: Si manseritis enim, inquit, in me, & verba mea in vobis manserint: quodcumque voveritis, petetis, & fiet vobis. Quamquam ad hanc impetrandi à Deo omnia facultatem, in primis necessaria est, ut antea diximus, oblivio iniuriarum, & benevolentia, ac beneficia voluntas in proximis.

QUE RATIO IN ORANDO REQUIRATUR.

Maximè autem refert, quo modo sacris precibus utamur: nam etsi precatio bonum est salutare, tamen, nisi rectè adhibeatur, minimè prodest: quod enim petimus, sæpè non assequimur, ut Sanctus inquit Jacobi 4. ob eam causam, quia male petimus. Ergo docebant Patroci fidelem populum, quæ sit, optima ratio bene petendi, & privatim, ac publicè orandi; quæ præcepta Christianæ orationis tradita sunt ex Christi Domini disciplina. Est igitur orandum in spiritu, & veritate, nam celestis Pater tales querit, qui adorem eum in spiritu, & veritate; orat autem eo modo, qui intimum, ac flagrans animi

Joan. 15.

Jacobi 4.

Joan. 4.

studium adhibet; à qua spirituali precandi ratione vocalem non excludimus: verumtamen principatum jure tribuendum ducimus illi, quæ à vehementi animo proficiscitur, obsecrationi: quam Deus, cui pateat occultæ hominum cogitationes, audit, etiam si non ore proferatur. Audivit Anna, ejus, quæ fuit mater Samuelis, intimas precas; de qua illud legimus, fientem orasse, & tantum labia moventem. Oravit hoc modo David: ait enim: Tibi dixit cor meum, acquisivisti te iaculis mea. Hujusmodi exempla in divinis libris passim legitibus occurrunt. Habet autem vocalis oratio propriam utilitatem, & necessitatem: nam incendit animi studium, & religionem orantis inflammat, quod ad Probam scripsit Sanctus Augustinus hoc modo: Nonnumquam verbis & aliis signis ad augendum desiderium sanctum, nos ipsi acriter excitamus. Cogimur interdum vehementi animi cupiditate, & pietate, verbis efferre sententiam; nam exultante animo letitia, & par etiam est, linguam exulare, & verè decet nos cumulatim illud sacrificium facere & anime, & corporis, quem Apostolorum orandi morem fuisse, & ex eorum Actis, & ex Apostolo multis locis cognoscimus. Sed quoniam duplex precandi ratio est, privata, & publica; privatæ orationis pronuntiatione utimur, ut intimum studium, & pietatem adjuvet; in publica, quæ ad incitandam fidelis populi religionem instituta est, certis, staticis temporibus lingvæ officio supersederi non modo potest. Hanc verò spiritui orandi consuetudinem, proquam etiam Christianorum hominum, inf-

1. Reg. 1.

Psal. 26.

S. Aug. gust.

infideles minimè colunt: de quibus ita licet Christum Dominum loquatur audire: Orautes nolite multum loqui, sicut ethnici faciunt, putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis, scit enim Pater vester, quid opus sit vobis, antequam petatis eum. Cum autem prohibeat loquacitatem; longas tamen preces, quæ à vehementi, ac diuturno animi studio proficiscantur, tantùm abest, ut rejiciat, ut etiam suo exemplo nos ad eam rationem cohortetur, qui non modo noctes in precatione consumpsit, sed ter eundem sermonem repetiit. Tantum igitur statuendum est, ut inani verboarum sono minimè exorari Deum. Nec verò ex animo orant hypocrite, à quorum non consuetudine deterret Christus Dominus in hanc sententiam: Cum oratis, non critis sicut hypocrite, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes, orare, ut videantur ab hominibus: amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito: & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Cubiculum, quod hoc loco dicitur, ad cor hominis referri potest, quod non satis est ingredi, sed præterea occidii oportet, ne quid irumpat, vel inliat in animas extrinsecus, quo præcationis integritas violari possit: tum enim celestis Pater, qui omnium mentes, & occultas cogitationes maxime perspicit, orantis postulationi concedit. Requirit præterea oratio assiduitatem: quæ quantum vim habeat, judicis illius exemplo, Dei Filius ostendit: qui cum nec

timeret Deum, nec hominem revereretur, victus assiduitate, ac diligentia vidua, ejus postulationi concessit. Itaque assidue Deo preces faciendæ sunt; nec imitandi illi, qui semel, aut iterum orantes, illi, quod petunt, impetrarint, in oratione defatigantur: nulla enim hujus officii lassitudo esse debet: quod nos Christi Domini, & Apostoli docet auctoritas, quod si interdum voluntas in eo defecerit, precibus à Deo petamus perseverandi vim. Vult etiam Dei Filius orationem nostram ad Patrem suo nomine pervenire: quæ ejus merito, & gratia deprecatoris id pondus assequitur, ut à celesti Patre audiatur; est enim ejus illa vox apud S. Joannem; Amen, amen dico vobis; si qui petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Usque modò non petitis quidemquam in nomine meo: Petite, & accipietis, ut gaudium vestrum sit plenum; & iterum: Quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam. Inimè iterum ardens sanctorum hominum studium, quod in orando adhibebat. Gratiarum autem actionem cum precatione jungamus, Apostolorum exemplo; qui hanc consuetudinem perpetuò servaverunt: quemadmodum apud Apostolum licet videre. Jejunium verò, & elemosynam ad orationem adhibemus. Jejunium quidem certè maxime est cum oratione sociatum; nam qui cibo, & potu suum onasti, horum mens oppressa est sic, ut neque Deum intueri, neque, quid sibi velit oratio, cogitari possit. Sequitur Elemosyna, quæ magnam & ipsa cum oratione societatem habet: quæ enim, qui facultas sit benigne faciendi eis qui

Luc. 18.

Joan. 16.

Joan. 14.

qui aliena misericordia vivat, nec opituletur proximo, & fratri suo, se charitate praevidentem dicere audeat? aut quo ore is, qui expers sit charitatis, Dei auxilium imploret? nisi tunc peccati veniam precatur, simul & a Deo suppliciter postulat charitatem. Quare divinitus factum est, ut saluti hominum triplici hoc remedio subveniretur: cum enim peccando vel

offendamus Deum, vel proximos violemus, vel nos ipsos laedamus; sacris precibus placatum reddimus Deum; eleemosyna reddimus hominum offensionibus; jejunio proprias vite sordes eluimus; & quamquam singula prosint ad omnium scelerum genera, tamen proprie singulis iis peccatis, quae diximus, apposita, & accommodata sunt.

PATER NOSTER

QUI ES IN COELIS.

UM hæc forma Christianæ precatio- nis, à Jesu Christo tradita, tam habeat vim, ut, antequam ad preces, postulationesque veniamus, certis verbis loco proemii nobis utendum sit, quibus pie ad Deum accedentes, fidentius etiam id facere possimus; Parochi officium est, illa distincte, dilucideque declarare, ut alacrioris populus ad preces adeat, sequæ cum Patre Deo acturum intelligat. Proemium autem, si spectes verba, brevissimum est; si res astimes, gravissimum, mysteriorumque plenissimum. Ac prima quidem vox, qua Dei jussu, & institutione utimur in hac precatio- ne, est PATER; nam etsi Salvator noster divinam hanc orationem prætexere potuit aliquo verbo, quod plus majestatis haberet, exempli

causa, Creatoris, aut Domini; tamen hæc omisit, quæ timorem simul nobis afferre possent; illud autem adhibuit, quod orantibus, & aliquid à Deo petentibus, amorem, fiduciamque conciliat; quid enim jucundius est patris nomine? quod indulgentiam sonat, & charitatem. Quibus autem rationibus patris nomen Deo conveniat, sup- peditabit facultas docendi fidelem populum, ex locis creationis, gubernationis, ac redemptionis; nam cum Deus hominem creaverit ad imaginem suam, nec illam cæteris animantibus impertiverit; ac hoc singulari munere, quo hominem ornavit, jure omnium hominum, nec fidelium modo, sed etiam infidelium, Pater in divinis scripturis appellatur. A gubernatione vero sumere poterit argumentum, quod prospiciendo, & consulendo utili- tati hominum, præcipio quodam cure, & providentia modo nobis prestat patriam charitatem. Sed ut in hujus explicatione argumenti pater-

paternam Dei de hominibus curam melius agnoscat, de custodia Angelorum, in quorum tutela sunt homines, aliquid dicendum vide- tur. Est enim Dei providentia datum hoc negotium Angelis, ut custodiant humanum genus, singulisque hominibus præsto sint; ne gravior aliquid detrimentum accipiant; nam ut parentes, si infesta, & periculosa via filii iter faciendum sit, custodes adhibent, & periculorum adjutores: sic celestis Pater in hoc itinere, quo ad celestem patriam contendimus, singulis nobis præposuit Angelos, quorum ope, ac diligenter tecti, furtim paratos ab hostibus laqueos vitaremus, & factos in nos horribiles impetus repelleremus, iisque ducibus rectum iter teneremus; ne objectus aliquis error à fallaci adversario, nos de via posset deducere, quæ ducit in eorum. Quam verò habeat utilitatem hæc de hominibus Dei cura, ac providentia singularis, cujus munus, & administratio mandata est Angelis, quorum inter Deum, & homines media est, & interjecta natura; patet exemplis, quorum copiam suppe- ditant divinæ litteræ, quæ testantur, sæpè Dei benignitate factum esse, ut, inspectantibus hominibus Angeli mirabiles res efficerent; quibus moneremur, innumerabilia ejus generis, quæ sub oculis non caderent, à custodibus nostræ salutis Angelis effici utiliter, ac salu- tariter. Raphael Angelus, Tobie comes, & dux itineris divinitus adjunctus, illum duxit, & reduxit incolumem: cui & adjumento fuit, ne ab immani pisce devoraretur; & quanta esset in ejus piscis jeco- re, felle, & corde vis, demonstravit.

Ille denarium expulit; ejusque impedita, & colligata potestate, ne Tobie noceret, effecit. Ille verum, & legitimum matrimonium jussit, & usum adolescentem educuit. Ille Tobie patri, oculis capto, lumen restituit. Angelus inter ille, Præcipis Apostolorum liberator, ubere præbuit materiam ad erudiendum piuum gregem de admirabili fructu cure, custodiæque Angelorum, cum demonstravit Parochi Angelum carceris tenebras illustrantem, & Petrum tacto ejus latere è somno excitantem, solventem catenas, dirumpentem viscera, monentem ut surgeret, sequæ sumptis caligis, & reliquo vestitu sequeretur: cum docebant ab eodem Angelo Petrum per custodias liberè eductum è carcere, & aperta denique janua in tuto collocatum. Hujus generis exemplorum, quæ admodum diximus, referta est sanctarum litterarum historia, in quibus intelligimus, quanta sit vis beneficiorum, quæ confert in homines Deus, Angelis interpretibus, & interamiciis, nec solum certa aliqua, & privata de re missis, sed à primo ortu, nostræ curæ præpositis, & in singulorum hominum salutis præsidio colloca- tis. Hanc doctrinam diligenter illa utilitas consequetur, ut audientium mentes erigantur, & ad agnoscan- dam, ac venerandam Dei paternam de se curam, ac providentiam excitentur. Commendabit autem hoc loco Parochus, in primisque prædicabit divitias benignitatis Dei erga genus humanum; quem cum à primo parente nostri generis, & peccati, usque ad hæc diem offenderimus flagitiis, ac sceleribus innum- merabilibus, retinet tamen in nos charitatem, neque præcipuum illam

Tob. 8.

Tob. 6.

Tob. 11

Act. 12

Tob. 5.

Tob. 6.